

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGVEKKEL FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Szerkeszti

BUND KÁROLY,

a F. J. r. l., egyesületi titkár.

1908. év, október hó 15. XX. FÜZET. XLVII-ik évfolyam.

Megjelenik minden hónap 1. és 15-ik napján.

Ára egy évre azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egylet azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett, ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évidij fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.), valamint a hirdetések (állandó melléklet) és az időközönként a laphoz fűzött, műnyomópapíron készült képek az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utczá 6. szám

(Telefon: 37—22)

A lapnak legkésőbb minden hónap 5. és 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio” teendő.

“Pátria” irodalmi vállalat és nyomdai r.-t. nyomása. Budapest, Üllői-ut 25.

Munkatársaink tájékozásául! Az „Erdészeti Lapok” közleményeik körébe fogadják az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészetet közelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelekben lévő vadászati ügyeket is.

Írói tiszteletdíj: Egy nyomtatott ívnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K, ha az átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—40 K, oly fordításért, mely átdolgozást igényel, 16—24 K.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Kérjük munkatársainkat, hogy dolgozataikat csak egyes félvekre s ilyeneken is csak az egyik oldalra, törött alakban írják. A cikkekhez tartozó rajzokat sima, fehér papíron, lehetőleg kétszer olyan nagyságban, kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvéteni kívánja. Ugyanígy mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni. *Kéziratok nem küldetnek vissza.*

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) 30 példány után 16 oldalas ivenként 7 K, 50 példány után 8, 100 példány után 10 K.

Borítékkal ellátva, a különnyomatok előállítására 30 példánynál 3 K 60 fill., 50 példánynál 4 K-val, 100 példánynál 5 K-val többre kerül.

EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés. Az egyesületi kiadványokból az egyesületi tagok *csak egy példányt* szerezhetvén meg *kedvezményes áron*, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél (Bpest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

- ERDÉSZETI LAPOK. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Szerkeszti *Bund Károly*. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.
- AZ ERDÉSZETI ZSEBNAPTÁR 1908. ÉVI (27.) ÉVFOLYAMA. Ára egyesületi tagoknak 2 K, másoknak 3 K. Árát legzélszerűbb *45 f. postaköltséggel együtt előre beküldeni*, mert az utánvét aránytalanul drágítja a postaköltséget.
- AZ ERDŐÓR VAGY AZ ERDÉSZET ALAPVONALAI KÉRDÉSEKBEK ÉS FELELETEKBEK. Irta: *Bedő Albert*. VIII. kiadás, 1902. Ára 6 K. 6 kor. 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.
- AZ ERDŐRENDEZÉSTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: bölcsészai *Belházy Emil*. Ára tagoknak 6 K, nem tagoknak 10 K.
- ERDÉSZETI NOVÉNYTAN. Irta: *Fekete Lajos* és *Mágócsi-Dietz Sándor*. I. kötet *Általános növénytan*. Teljesen elfogyott. — II. kötet: *Növényrendszertan, Részletes növénytan*. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 18 K.
- A TOLGY ÉS TENYÉSZTÉSE. Irta: *Fekete Lajos*. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 4 K, másoknak 6 K. Kapható a szerzőnél is *Selmeczbányán*.
- ERDEI FACSEMETÉK NEVELÉSE. Irta: *Tomcsányi Gusztáv*. Ára tagoknak 3 K, nem tagoknak 4 K; 4 K 45 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve küldetik.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

XLVII. ÉVF.

KÖZLÖNYE

20. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☉ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-uteza 6. sz., II. em.

☞ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díját közöltetnek. ☞

(Telefon: 37--22.)

A bányatörvényjavaslat 1903. évi tervezetéről.

Irta: Nagy Károly m. k. erdőmester. (Befej. közl.)

Az erdőbirtokos, illetve az erdészet érdekében még inkább szükségesnek tartom mint a mezőgazdáéban azt, hogy az ásványszén (ugy nevezi a törvényjavaslat) a földbirtok tartozékául tekintessék s az ásványszénhez fűződő érdekei az ingatlan tulajdonosnak kellő védelemben és méltánylásban részesüljenek.

Tudvalevő dolog, hogy hazánkban az ásványszén főképpen erdős vidékeken, illetve erdőbirtokokat alkotó ingatlanokban rejtőzik. Ha tehát földtulajdonosról van szó, akkor tulajdonképen erdőbirtokost kell értenünk.

De az erdőbirtokosnak még sokkal fontosabb érdeke fűződik az ásványszénhez, mint más földbirtokosnak.

Ismeretes dolog, hogy az ásványszén nemcsak az ipari foglalkozás körében, hanem a lakások fűtésénél mindinkább tért hódít s ily módon veszedelmes konkurensévé válik erdőségeink két főtermékének: a tűzifának és faszénnek.

Köztudomásu dolog továbbá, hogy rengeteg kiterjedésű ős bükkös erdőségeink évszázadok óta felhalmozódott fakészletének jó nagy részét vagy egyáltalában nem tudják az erdőbirtokosok értékesíteni, vagy ha arra alkalmas, megbízható vevőt találnak is,

az a fakészletének legnagyobb részét csak tűzifa és faszén alakjában képes értékesíteni.

Ha az ásványszén az érdekelt ingatlan tulajdonosának megfelelő rekompenzációja nélkül szabadon kitermelhető ásványnak nyilváníthatnák ki, megindulna a bányászat terén az eddiginél is jóval nagyobb mértékben a spekuláció, ennek következményében az ásványszénnek bányászata és használata szélesebb körben megindulna s terjedne el. Ez pedig sem hazai bányászatunk, sem erdőgazdaságunk érdekében nem lenne üdvös, mert egyrészt az ásványszénél tultermelésre vezetne, az erdőgazdaságnál pedig előidézné azt, hogy bükkös erdősegeinkből az eddiginél még csekélyebb mennyiségű fa lenne évenként kitermelhető s a más-különbben is már tulkoros, sok részében kiszáradásnak vagy korhadásnak indult faegyedekből álló erdőknek lábön való hagyása mellett az illető erdőbirtokosok érzékeny anyagi károsodást szenvednének.

De nemzetgazdasági szempontból is előbbrevaló feladatot állít elébünk tulkoros, ős bükköseink fakészletének gyorsított kihasználása, mint a föld méhében rejlő ásványszénnek kibányászása és forgalomba hozatala. Mert míg a már tulkoros bükkfa állvamaradása mellett értékében napról napra veszít, addig az erdőség alatt, a föld gyomrában levő ásványszén még akár századokig kihasználatlanul maradhat, mert ezáltal értékében nem hogy veszítene, sőt ellenkezőleg tüzelő erejének növekedése által csak nyer.

Másrészt, sajnos, tapasztalatunk van oly irányban is, hogy a bányászat, illetve az ezzel kapcsolatos kohászat erdősegeink egyik főterméke gyanánt kikerülő faszenet a koksznak olykor kellőképpen nem indokolható, forszírozott használata által üzeméből kiküszöbölte. Magam is tudok rá esetet, hogy egyik felvidéki vármegyénkben a kincstári kohászatnál évekkel ezelőtt a kocsz, illetve a kőszén használatára tértek át s ezáltal nemcsak a kincstári erdészetnek okoztak tetemes károsodást, hanem az eddig faszénegetéssel, tűzifatermeléssel, foglalkozó lakosságnak megélhetését lehetetlenné tették, ami nagymérvű kivándorlást idézett elő.

Megemlítem továbbá, hogy évenként előállított faszenünknek jó nagy részét kénytelen vagyunk külföldre, közvetítők igénybe-

vételével kiszállítani. Ha azt itthon tudnók értékesíteni, bizonyára jobb árakat érhetnének el az erdőbirtokosok, mert a közvetítődíj, a vámdíj elesnék.

Méltán tehetjük tehát fel ezek után azt a kérdést, kívánhatják-e joggal és méltányossággal a bányaszabadság hívei az erdőbirtokostól azt, hogy amíg erdőségeinek fája vevő hiányában lábán pusztul, birtokának tartozékául tekintendő ásványszéntől minden kárpótlás nélkül megfosztassék? Ennél nagyobb kontroverzia már valóban nem képzelhető!

Az erdőbirtokosra nézve ezek után határozottan üdvösnek és hasznosnak tartanám, ha sikerülne diadalra juttatni az Országos Magyar Gazdasági Egyesület és a Magyar Bánya- és Kohóvállalatok Egyesületének fentebb ismertetett határozati javaslata ama sarkalatos pontját, amelylyel a köszénnek a szabad ásványok közé leendő sorolása ellen, valamint az ellen tiltakoznak, hogy a szénbányászat joga a földtulajdonostól elvétsék, s a melylyel tehát az ásványszénnek tulajdonjogát az ingatlan tulajdonosának kívánják megahagyatni s ehhez képest a szenet a földbirtok tartozékának kívánják kimondatni.

Ámde erre kedvező kilátásunk nincsen! Éppen ezért, valamint amiatt is, nehogy a régóta vajudó bányatörvény meghozatalát és életbeléptetését ellenkezésünkkel még mi is késleltessük: nem tartom kellőképen megindokoltnak, hogy e kérdést illetőleg merev álláspontot foglaljunk el.

Az előbb felhozottakon kívül vegyük másrészt elfogultság nélkül figyelembe azt a körülményt, hogy a hazai ipar és ezzel kapcsolatban a bányászat fellendülésével és sikeres fejlesztésével hazánk határain belül a fafogyasztás is remélhetőleg jelentékeny mértékben fog növekedni s bükkös erdőségeink főanyagának egy jelentékeny részét — amint már ez utóbbi években örvendetesen észlelhető is — nemcsak tűzifa és faszén alakjában, hanem mű- és szerszámfaként is fogjuk értékesíthetni.

Másrészt nézetem szerint, ha azt a bizonyos termelési jutalékot kellő ellenőrzés mellett állapítják meg — amit különben kétségbe vonnunk nem is lehet — a föld- és erdőbirtokos érdeke, ha nem is teljes mértékben, de bizonyos fokig kielégítést fog találni.

Végül vegyük figyelembe az ásványszén tulajdonának kér-

désénél azt a közismert tényt, hogy hazánkban ma már közel másfél millió katasztrális hold van külföldiek tulajdonában,*) s ez az idegen kézen levő rengeteg birtok, a lapokban lépten-nyomon olvasható újabb és újabb birtokszerzések által folytonosan növekszik. A külföldi birtokosok között akad akárhány, aki a birtokán még a turistáknak is csak mindenféle szekaturák mellett engedi meg a járást-kelést. Könnyen következtethető tehát, hogy milyen nehézségeket támaszthatnának a birtokukon található ásványszén bányászatánál. Fegyver lenne kezükbe szolgáltatva ellenünk — hazai bányászatunk, közgazdaságunk és ipari fejlődésünk ellen, — ha törvényileg lenne kimondva, hogy a kié a föld, azé a szén s azzal — mint földtulajdon tartozékával — kizárólag minden korlátozás nélkül a földtulajdonos rendelkezik s így annak kibányászását megakadályozhatja.

Vegyék tehát fontolóra ezt azok, akik mereven ragaszkodnak ahhoz az állásponthoz, hogy az ásványszén a föld tartozéka legyen s azzal kizárólag a földbirtokos rendelkezhessek.

A két egyesület határozati javaslatának többi részéhez mi erdészek is némi szükségesnek talált eltérésekkel hozzájárulhatunk. E módosításokat itten nem tárgyalom, mivel erdészeti szempontból még több módosítást tartok szükségesnek, mint a mennyi a határozati javaslatban foglaltatik. Ezeket a módosításokat a törvényjavaslat egyes szakaszainak ismertetésénél említem fel.

*

Áttérek ezekután a törvényjavaslat ismertetésére.

A tervezett bányatörvény 433. szakaszából álló terjedelmes munka, amelynek részletes tárgyalásába nem bocsátkozhatom. Így tehát csakis azokra a szakaszokra terjeszkedem ki, amelyeknél az erdészet az erdőbirtokos érdekeltségét fenntartani gondolom.

A 2. §-a szerint az összes fémek és egyéb ásványok szabad ásványok felkeresésének joga nem tartozik a földtulajdonos jogai közé. Ezt a jogot a törvény megtartásával bárki megszerezheti és gyakorolhatja.

*) L. dr. Baross János: Idegenek birtokszerzése című értekezésének 81. lapját. Budapest, Pátria irodalmi vállalat nyomdai részvénnytársaság 1900.

A 3. szakasz szerint az ásványszén tekintetében a földtulajdonosnak e törvény értelmében külön jogai vannak (168. §). Egyebekben az ásványszén valamennyi faja is a 2. § szabálya alá esik.

A 6., 7. és 8. § szerint kutatni csak a bányahatóság igazolványával lehet, amely két évig érvényes.

A 13. §-t nem tartom eléggé szabatosnak. Ez a szakasz ugyanis így szól: A kutatási tér szabályos négyzetidomu, melynek féloldala szintesen mérve legalább 150 és legfeljebb 1000 méter hosszú és amelynek két párhuzamos oldala észak-déli, a másik kettő pedig kelet-nyugati irányban vonul.

Nézetem szerint világosabb kifejezés lenne a „féloldal“ helyett egy-egy oldala.

A 27—34. § az ásványszénre való kizárólagos kutatásról szól. A kutatási tér ebben az esetben 12 hektárnál kisebb és 200 hektárnál nagyobb nem lehet. Az ásványszénre vonatkozó kizárólagos kutatási igazolvány határozatlan időre szól, de ezt is megszüntetheti a bányahatóság, ha a kutató nem teljesíti az előirt feltételeket.

A kutatás közös szabályaihoz tartozik, hogy a 35. § szerint köztereken, utczákon, temetőkben, közutak, közforgalmi vasutak, erődítések, árvédelmi töltések vagy más vízi munkálatok területén nem szabad kutatni.

A töltések szó után szükségesnek tartom beiktatni: fának vizen vagy vasuton való szállítására szolgáló építmények és berendezések.

A 36. §-t szintén kiegészítendőnek tartom. A kutatás megengedhetőségének kérdésében a bányahatóság dönt az érdekelt más hatósággal egyetértve. Ezután lenne beveendő: Erdei anyagok szállítására szolgáló berendezéseknél az illetékes kir. erdőfelügyelőség az engedély megadásánál a tárgyalásba bevonandó.

A 38. §. szerint a földtulajdonos köteles a kutatási munkát ingatlanán eltűrni, viszont a kutató köteles a földtulajdonost az ingatlan használatának elvonásáért évenként előre kártalanítani s az esetleg okozott kárt megtéríteni, sőt a 40. §. szerint, ha a használat elvonása 3 évnél tovább tart, a földtulajdonos követelheti, hogy az ingatlant tulajdonul kisajátítsa. A kutatás közben nyert ásványszén után is megilleti a tulajdonost a termelési jutalék.

A 43. §. helyett megfelelőbb lenne a Balkay-Gálócsy-féle előadói javaslatban foglalt szövegezés, mert ez a Baross-féle határozati javaslat VI. pontja alatti kivánalmat is kielégíti, miszerint a termelési jutalék a felek meg nem egyezése esetén hatóságilag csak a bányamivelési jog engedélyezése alkalmával lenne megállapítható.

45., 46. §. A bányamivelési engedély bányatelekre, határközre vagy kültelekre szól (bánya). A bányatelek. 47—71. §. A bányatelek területe szabad ásványoknál öt hektárnál kisebb és ötven hektárnál nagyobb, ásványszénnél pedig tizenkét hektárnál kisebb és kétszáz hektárnál nagyobb nem lehet. A bányatelek alakjának ásványszénnél a külszíni határokhoz kell simulnia. Bányamivelési engedélynek nincsen helye, ahol másoknak korábban szerzett jogaik vannak. Ha a kérelem ásványszénre vonatkozik, a térképen fel kell tüntetni az összes földbirtokrészeket s a termelési járulék rendezését is lehet kérni. A 60. §. helyett helyesebb a Balkay-Gálócsy-féle szövegezés, mert kívánatos, hogy a tárgyalásra az érdekelt földtulajdonos is meghívassék. Az ásványszénre vonatkozó bányamivelési engedélyt a bányahatóság csak akkor adja ki, amikor az ásványszén tekintetében a földtulajdonost megillető jutalék kérdése már rendezve van. Az e végből szükséges hatósági eljárás a bányamivelési engedélyt tárgyzó eljárással egybekapcsolandó.

72—75. §. Bányatelkek között fekvő oly területre, amelyre rendes bányatelek a terület alakjánál vagy kisebb terjedelménél fogva nem fektethető (határköz), csak a szomszédos bányatelkek kaphatnak bányamivelési engedélyt.

III. A kültelek. 76—80. §. A kültelek egyenes vonalakkal határolandó el.

Bányászati segédművek engedélyezése. 81., 82. §. A segédmű engedély segédhajtásra, feldolgozási művekre vagy közlekedési eszközökre szól.

83—94. §. Ha a légvezetési, vízmentesítési czélokra vagy a bányauzem bárminő megkönnyítésére szolgáló segédművet és segédaknát (segédhajtás) maga a bányatulajdonos akar bányatelkén kívül, de ennek érdekében létesíteni, az engedélyt bányatelek

telkére szólóan kapja. A segédhajtás engedélyezésére rendszeren a bányamivelési engedélyre vonatkozó szabályok alkalmazandók.

95., 96., 97. §. A bányatelepek, ezeket kiegészítő segédművek és közlekedési eszközök létesítésére a bányahatóság ad engedélyt, e célból előbb helyszini szemlét tart.

A 96. §. kiegészítendő. Oly művek engedélyezésénél, amelyeknek az erdei termékek szállítása bármi tekintetben korlátozottnék, a helyszini tárgyaláshoz az illetékes kir. erdőfelügyelőség is meghívandó.

103. §. A bányamivelési jogot (45. §.) ingatlan dolognak kell tekinteni és reá, amennyiben e törvényből más nem következik, a tulajdonra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. (Bányatulajdon).

Ugyanez áll a bányászati segédmű létesítésének joga tekintetében is, a feldolgozási műveket és közlekedési eszközöket illetőleg azonban csak akkor, ha már létesültek.

A bányatelekkönyvbe való bevezetés hivatalból eszközendő.

109—123. §-ok. A bányatelek, a közös határköz, a kültelek, az önállóan engedélyezett bányászati segédmű külön telekkönyvi jószágtestet képez, tulajdonosok kívánságára azonban egy jószágtestté csoportosíthatók. Több bányatelek összesíthető, amiről a bányahatóság okiratot állít ki. A bányatelek részekre is osztható.

127. §. A bányatulajdonosnak kizárólagos joga van a bánya határain belül azt a csoportját, amelyre bányamivelési engedélye szól, sajátjául kiaknázni.

A 132. §-nál pótlás szükséges. Az eredeti szakasz így szól: A vízhasználat engedélyezésénél a bányászati érdekeknek más közgazdasági érdekekkel szemben elsősege van. A szakasz elején beiktatandó lenne a *bánya* szó, mivel csakis a bányavizre terjedhet ki nézetem szerint a bányászat elsősege. A 133. és 134. §-ok változatlanul maradhatnak.

Nagyon fontos intézkedéseket tartalmaz a 135. és 136. §. Ezért csaknem szó szerint idézem.

135. §. A bányatulajdonos joga kiterjed:

1. A bánya határain belül az ásványtelepek kiaknázása céljából szükséges bármilyen bányászati munkálat teljesítésére és a szükséges földalatti vagy külszíni üzemi berendezések és felszerelések létesítésére

2. A kiaknázott ásványoknak a bánya közelében vagy más helyen, az érc- és szénelőkészítés, bármily kohászati műfolyamat (pörkölés, luggás, foncsorozás, villamos kiejtés, tűz utoni kohósítás), valamint a finomítás körében eszközrendő feldolgozásra. Itt felsorolja részletesen a különféle műveket;

3. A kohászati melléktermények feldolgozására szolgáló műveknek létesítése;

4. A fentebbi üzemágakhoz, valamint a bánya- és kohótermények, üzemi anyagszerek és munkások szállítására szükséges közlekedési eszközök (utak, vasutak, sodronykötélpályák, csatornák és egyéb vízi utak) s kizárólag az üzemek céljára szolgáló távirdák és távbeszélők létesítésére és a közlekedési eszközökkel való összeköttetésére;

5. A fenti üzemágakhoz, valamint a bányászat vagy kohászat körében alkalmazandó villamos erőátvitel céljaira szolgáló vízvezetékek, tavak, gátak és egyéb vízművek létesítésére;

6. A bányászat, kohászat és a finomító üzemekhez szükséges eszközök és szerek készítése és javítása végett az illető telepeken kovács-, ács-, asztalos-, drótkötélgyártó- és gépműhelyek, kőbányák, téglavető, fűrészek és egyéb segédművek létesítésére.

A 136. §. kiegészítendő lenne azzal, hogy oly vízművek engedélyezésénél, amelyek fának vizen való szállítására berendezett vizeken terveztetnek, az illetékes kir. erdőfelügyelőség mindig meghívandó. A szakasznak ez a része különben így szól: A 135. §-ban említett bányászati segédművek tekintetében az építési engedélyt, a közigazgatási hatóság vagy az engedély tárgyánál fogva érdekelt más hatóság meghallgatása után a bányahatóság adja meg.

137—151. §§. Ezek a szakaszok fontos intézkedéseket tartalmaznak annak meggátlására, hogy a megszerzett engedélylyel spekuláns vállalatok, mint a hogy eddig tették, visszaéljenek oly módon, hogy a bányamivelést nem folytatják s ezáltal a bányászat másoknak is meggátolják.

A bányatulajdonos ugyanis köteles a bányát üzemben tartani, ha a bánya mivelése a bányahatóság határozata szerint közzgazdasági érdekből kívánatos. Műszaki tisztviselőül csak az alkalmazható, aki a selmeczbányai bányászati főiskolán a bánya- illetve a kohómérnöki oklevelet elnyerte. Az üzem vezetője az üzemterv pontos betartásáért felelős.

V. *A bányahaszonbérlet és a haszonélvezet.* 152—158. §§. Az ásványok kiaknázásának átengedésére — amennyiben a törvény eltérően nem rendelkezik — a haszonbérletre vonatkozó

szabályok alkalmazandók (Bányahaszonbérlet). E törvény alkalmazásában bányabirtokos alatt, a bányahaszonbérlet és a bányahaszonélvezőt is kell érteni.

Nagyon fontos a 168. §., mely a bánya- és földtulajdon viszonyát tárgyalja és szó szerint így szól:

A földtulajdonos a termelt ásványszénmennyiség után arányszerű pénzbeli szolgáltatást követelhet (termelési jutalék.) A termelési jutalék a földtulajdonosokat a bányatelek határain belül fekvő földrészeleik területe arányában illeti, tekintet nélkül arra, hogy a lefejtés mely földrészeletek alatt volt folyamatban és hogy a szén a bányatelek határain belül mindenütt előfordul-e. Azok a földtulajdonosok azonban, akiknek ingatlana egyenkint egy kat. holdnál kisebb, a termelési jutalékban egyenlő arányban részesülnek.

A 169. §. olyan értelemben módosítandó lenne, amint a Baross-féle határozati javaslat VII. tétele alatt a Balkay-Gálócsy-féle javaslat értelmében indítványozva van. A 169. §. ez esetben így szólna:

A termelési jutalék más megállapodás hiányában félévi utólagos részletekben fizetendő.

Ha a termelési jutalékra igényvel bíró földtulajdonosok száma a tized meghaladja, kötelesek az 1894. évi XII. t.-cz. 8—10. §-ának megfelelőleg birtokossági közgyűléssé alakulni s jogukban áll a 11. §-hoz képest szervezkedni és jogi képviselőlük gondoskodni.

A termelési jutalék ezen birtokosság képviselőinek kezéhez fizetendő, akik azt a jelen törvény rendelkezéseihez képest kötelesek felosztani.

Ismeretlen tartózkodású földtulajdonosok jutaléka, valamint az azon földrészeletek után fizetendő jutalék, melynek tulajdoni joga vitás vagy ahol a földtulajdonos minőségében jogosított fél személye iránt kételyek forognak fenn, bírói letétbe helyezendő.

Megváltoztatandó lenne továbbá a 170. §. is. A gazdák határozati javaslatuknak IV. tétele alatt törölni kívánják a szakasznak azt az intézkedését, mely szerint a termelési jutalék maximumát a törvénytervezet barna szénnél négy, kőszénnél hat (Balkay és Gálócsy 3 illetve 4) fillérben állapítaná meg.

Ezt a tiltakozást a földtulajdonos érdekében én is jogosultnak és indokoltnak tartom, mert még 10 évi időtartamra is bajos és körülményes megállapítani valami javnak az értékét, nem pedig örök időre, mint ahogy a törvényjavaslat tervezi a termelési jutaléknál. Különösen hazánkban észlelhetjük, hogy a legszükségesebb javoknak értéke és ára folytonosan emelkedik s így

joggal következtethető, hogy az ásványszén ára a mostaninál már 10 év múlva is jóval magasabb lesz. Nem volna tehát nézetem szerint méltányos, ha a földbirtokos az áremelkedés előnyeiben nem részesednék. De másrészt annak a lehetősége sincsen kizárva, hogy idővel a kőszén értéke más, most még előre nem látott körülmények folytán a mostanival szemben csökkenne. Ez esetben viszont a bányatulajdonos károsodnék, ha a termelési jutalék magas összeggel állapított meg. Nézetem szerint mindkét fél érdekében helyes lenne a kérdéses 170. §-t oly értelemben megváltoztatni, hogy a felek meg nem egyezése esetén a termelési jutalékot a bányahatóság 10 évi időtartamra megállapítja.

171—187. §§. Minden bányaműnél az ásványszén termeléséről pontos és részletes napló vezetendő, amelyet a földtulajdonos bármikor megtekinthet. A bányatulajdon megszűntével a termelési jutalék tárgyában történt intézkedés hatályát veszti. A termelési jutalék rendezése tekintetében bányahatósági eljárásnak van helye; e célból a bányahatóság helyszíni szemlét tart és a bányavállalkozó által a termelési jutalékot tárgyazó adatokról betejeszített kimutatást 15 napig közszemlére kiteszi. Ha több földtulajdonos van, a tárgyalásra hirdetmény útján idézendők. A tárgyalásnál jogában áll a földtulajdonosnak a kimutatás, nevezetesen a részarány és a felajánlott termelési jutalék ellen felszólalni. A 184. §. szerint termelési jutalék megállapításánál az eljárási költség a bányavállalkozót terheli a tervezet szerint; a Balkay-Gálócsy javaslat szerint pedig a bányavállalkozót és földtulajdonost egyenlő mértékben. *A mi érdekünkben helyesebb és igazságosabb a törvénytervezet.*

Ha a bányatelekkönyvben ki van tüntetve, hogy a bányát a földtulajdonossal szemben termelési jutalék nem terheli (173. §.), az ellenkező jog érvényesítése nem szolgálhat a jóhiszemű jog-szerzők sérelmére. Lemondással vagy oly megállapodással ugyanis (a 173. §. szerint), mely a termelési jutaléknak megfelelő szolgáltatást, másféle szolgáltatásra változtatja át, a termelési jutalékhoz való jog megváltoztatható. A 187. §. a tervezetben a földbirtokos érdekében meghagyandó lenne, a Balkay-Gálócsy-féle javaslattal szemben. A 187. §. ugyanis így szól: Ha a termelési jutalék rendezését a földtulajdonos kéri; a bányahatóság a bányá-

vállalkozót a szükséges adatok bemutatására záros határidő kitűzésével utasítja; ennek a határidőnek sikertelen lejárta után pedig a szükséges adatokat a bányavállalkozó költségére a földtulajdonos készíttetheti el.

188—200 §§. A bányamivelési munkálatok teljesítésére szolgáló telepek, művek és közlekedési eszközök létesítésére stb. s egyébbb célokra szükséges külszíni ingatlanokat a bányabirtokos kisajátíthatja. A kisajátítás rendszerint csak ideiglenes s általa a kisajátító csupán az ingatlan ideiglenes használatának jogát szerzi meg, 3 évi használat után azonban akár a földbirtokos, akár a kisajátító kérelmére végleges kisajátításnak van helye.

A Baross-féle határozati javaslat XII. tétele alatt a 189. §-ra vonatkozó módosítást nem tartom szükségesnek.

Oly területeket, melyeken kutatni vagy egyáltalában nem szabad, vagy csak a földtulajdonos beleegyezésével szabad, csak kivételes esetben lehet kisajátítani.

A 191. §. így szól: „A kártalanítási összeg megállapításánál a bányászat meghonosítása következtében keletkezett értékgyarapodás nem vehető figyelembe.“ Ezzel szemben az említett határozati javaslat XIII. tétele szerint a gazdák azt kívánják, hogy a kisajátítás a mindenkori teljes forgalmi ár alapján eszközöltessék. Ezt túlzott kívánságnak tarthatják ugyan, de az ingatlantulajdonos ily módon lenne kárpótolható a termelési jutalékon kívül a kőszén tulajdonjogának elvonása miatt és különös lenne, ha éppen ő nem részesednék az értéknövekedés előnyében.

A 192. §. kiegészítendő lenne azzal, hogy erdészeti kérdésekben erdészeti szakértők hallgatandók meg a kisajátítás vagy kártalanítás ügyében tartandó helyszíni tárgyaláson. A kisajátítás szükségének kérdésében a bányahatóság dönt, a kártalanítást pedig a közigazgatási hatóság állapítja meg. A határozatnak a kártalanításra vonatkozó része ellen nincs felebbvitelnek helye, de 30 napi záros határidőn belül a határozat ellen a bíróságnál kereset indítható. Ez azonban a kisajátítás tárgyának birtokba vételét nem akadályozza, ha a kisajátító a kártalanítást a határozathoz képest teljesíti.

A 197. §. olyan merev álláspontot foglal el a bányászati érdekek előtérbe tolásával s más gazdasági ágak érdekeinek teljes mellőzésével, hogy ennek módosítását a jogegyenlőség elve alapján,

valamint az erdészeti érdekek védelme miatt feltétlenül kívánunk kell. A kérdéses szakasz ugyanis így hangzik:

„A hatósági rendelkezés alatt álló vizek használatának engedélyezésénél oly esetben, midőn a bányavállalatnak más iparvállalattal közgazdasági tekintetben egyenlő jelentősége van, a bányavállalatot illeti meg az elsőség.

A bányászati célra szolgáló vízhasználat vagy vizimunkálat engedélyezésénél a vízjogi ügyekre nézve illetékes hatóság a bányahatósággal együttesen jár el, de a vízhasználat vagy vízi munkálat szükségességének kérdésében a bányahatóság dönt.“

Fának vizen való szállításánál e szakaszban foglalt rendelkezések az erdészet érdekeit nagyon hátrányosan érinthetnék. Éppen ezért ennek a szakasz megváltoztatásával már most elejét kell venni. Az előbb szerzett jogot minden téren szokás honorálni! Ez alól kivételt tenni nem lenne nézetem szerint indokolt!

Az erdészeti érdekek megvédése céljából tehát szükségesnek tartom, hogy fának vízi szállítására (usztatás, tutajozásra) szolgáló vagy ily célra berendezett vizeknél tervezett s bányászati célokra szolgáló vízhasználatok engedélyezésénél a kir. erdőfelügyelőség is részt vegyen s a vízhasználat szükségességének kérdésében *ne a bányahatóság, hanem mint teljesen indifferens faktor, a közigazgatási hatóság döntsön.* A következő 198. §. ezzel összefüggésben lévén, szükséges, hogy az erdészeti érdekek figyelembe vétele végett ugyanilyen értelemben kiegészíttessék.

A 197. §. második bekezdését ily módon javaslom kiegészíteni a szakasz végén: E rendelkezés alól kiveendő a fának vizen való szállítására szolgáló vizeken kért vízhasználat engedélyezése, amelynél a faszállításra jogosult érdekei figyelembe veendőek s e kérdés elbírálása végett az illetékes kir. erdőfelügyelőség az engedélyezési tárgyalásra meghívandó. Ilyen esetben a vízhasználat vagy vizimunkálat engedélyezésének kérdésében nem a bányahatóság, hanem az összes (kulturmérnöki, bányászati és erdőfelügyelőségi) szakértők véleménye alapján az arra illetékes közigazgatási hatóság dönt.

A 198. §. így szól:

Más iparvállalat vízhasználati joga kisajátítható: ha az a 188. §-ban meghatározott célra nélkülözhetlenül szükséges és minden kétséget kizáró módon megállapítható, hogy a bányavállalatnak a másik iparvállalattal szemben közgazdasági szempontból határozottan felismerhető nagyobb jelentősége van;

feltéve, hogy a bányavállalat által célbavett vízhasználat mellett az illető iparvállalat vízhasználati joga meg nem állhat. Az ily vízhasználatok kisajátítása a jelen törvényben szabályozott kisajátítási eljárás szerint történik. A kisajátítás megengedhetőségének kérdésében a vízjogi ügyekben illetékes hatóság egyetértése is szükséges.

E szakasz végére pótlás gyanánt felveendő lenne: Erdészeti célokra szolgáló vizeknél pedig az illetékes kir. erdőfelügyelőség véleménye alapján bírálendő el ez a kérdés a közigazgatási hatóság által.

Ugy az erdőtörvény, mint a vízjogi törvény alapján engedélyezni szokott vízhasználatok engedélye 50 évi időtartamra vonatkozik. Az egyenlő jogi elbánás elvénél fogva nem tartom tehát indokoltnak azt, hogy a bányászati célokra szolgáló vízhasználat engedélye a 199. §. értelmében határozatlan időre szóljon. Kívánatos lenne tehát annak időtartamát szintén 50 évben megállapítani.

A 201—209. §-ok a bányakárról szólnak. Az erdészet, illetve erdőbirtokos érdekei nem találtak kellő méltatásra, miért is itt is javasolok módosításokat.

A 201. §. így hangzik:

„A bányabirtokos köteles azt a kárt megtéríteni, melyet külszíni ingatlanokon a földalatti, vagy a külszíni bányauzem okozott, tekintet nélkül arra, vajjon az üzem éppen a megrongált ingatlan alatt fekszik-e és vajjon a kár vétkességre (szándékosságra vagy gondatlanságra) vezethető-e vissza, nevezetesen előrelátható volt-e vagy sem (bányakár)“.

Kiegészítendő lenne e szakasz ilyen módon: Köteles a bányabirtokos az erdőben, ültetvényekben, szőlőkben, mezei terményekben a bányászati üzem bármelyik módja által okozott károkat az illető ingatlan tulajdonosának teljes mértékben, békés meg nem egyezés esetén szakértők véleménye alapján megtéríteni.

E módosítás indokolására röviden hivatkozom arra a közismert tényre, hogy különösen némelyik kohónál a füsttel együtt olyan káros gázok kerülnek a levegőbe, amelyek a környék faanyagára megsemmisítő hatással voltak.

A károsult a 206. §. értelmében kártérítés helyett kívánhatja, hogy az ingatlant a bányabirtokos tulajdonul kisajátítsa, ha az ingatlan annyira megrongálódott, hogy további rendeltetészerű használata tartósan nem lehetséges vagy aránytalanul meg van nehezítve.

A bányakár megtérítése iránt tervezett 207. §-t a Balkay-Gálócsy-féle javaslat mellőzni óhajtja, de ez a földtulajdonos érdekében feltétlenül szükséges. Ezért a törvényben változatlanul felveendő lenne.

A 208. §. is jobban megfelel az ingatlantulajdonos érdekének, mint a Balkay-féle javaslat, mert a tervezet a kártérítés elévülését tiz, míg az utóbbi javaslat öt évben kívánja megállapítani.

A 210. §-t, mely a külszin védelméről szól, hiányosnak tartom, mert taxative felsorolja azokat az építményeket, létesítményeket és egyéb tárgyakat, amelyeket a bányabirtokos károsítás ellen megvédeni köteles, de az erdészeti célokra szolgáló vízi berendezéseket (vizfogó, vízduzzasztó gátak, farakodók, gerebek stb.) nem említi meg. Az erősítés szó után szükségesnek tartom ennél fogva, hogy a következők bevétessenek: „végül az erdészeti célokra szolgáló mindennemű építmények, berendezések, épületek, vizfogó gátak, vízduzzasztók, csatornák, erdei vasutak, gerebek, farakodók, facsusztatók, kötélpályák, fűrész- és egyéb faipari telepek stb.“ a bányamivelés által való veszélyeztetés ellen biztosítva legyenek.

A 210. §-ban említett tárgyak alatt a bányaüzemet csak a szükséges óvintézkedések alkalmazásával és esetleg külön üzemterv mellett szabad folytatni.

Az óvintézkedések vagy üzemmegszorítások fejében kártérítés nem jár.

Község külterületén kívül levő lakóház és a hozzátartozó gazdasági épület a 215. §. értelmében ki is sajátítható.

339. §. A kutatás, ugyszintén a 2., 3. 4. §-okban említett ásványok bányászása s oly esetben, ha földalatti üzem vagy pedig külfejtéseknél hat méternél mélyebbre hatol a mivelés, az 5. §-ban említett ásványok bányászása is (kőbányászat), továbbá a bányatulajdon vagy külön bányahatósági engedély alapján létesített mindennemű segédmű a bányahatóság rendőri felügyelete alatt áll, amely a 340. §. szerint a külszin védelmére is kiterjed.

A bányahatóság az üzemet beszüntetheti.

A bányavagyomból való kielégítés csőd vagy végrehajtás esetében.

A 404. §. szerint a termelési jutaléknak az árverés napját megelőzőleg esedékessé vált rész egy évnél nem régiebb időről hátralékban levő részletei a bányavagyon vételárából a felvigyázók

és munkások bérkövetelései, a társpénztári járulékok, adók, közterhek és egyéb illetékek után elégitendők ki. A sorozás ellen nézetem szerint nem tehető részünkről kifogás.

A vegyes és átmeneti szabályok a 405—433. §§.-okban foglaltatnak. A törvény hatálya kiterjed a magyar korona országainak egész területére, Horvát-Szlavonországotak illetőleg a 297. és 384. §-okban említett rendeletek tekintetében a pénzügyminiszter a bánnal egyetértően jár el.

A 408. §. szerint az 1861. évi országbirói értekezlet által megállapított ideiglenes törvénykezési szabályok hatályának területén a földtulajdonosnak az ásványszénre vonatkozó jogai tekintetében a fennálló szabályok e törvény hatályba léptének napjától számítandó öt évig még érvényben maradnak.

Ezt a szakaszt a Baross-féle határozati javaslat XI. tétele szerint olyképpen kívánja módosítani, hogy a földtulajdonosnak és a törvény életbeléptetéséig szerződött széntulajdonosoknak a „kutatási munka“ tényleges megkezdésére 10 évi idő adassék és ezekre az 1000 hektáros területmaximum ne vonatkozzék.

Ehhez a módosításhoz erdészeti szempontból hozzájárulhatunk.

Ugyanezt a szakaszt a Balkay-Gálócsy-féle javaslat a szerződéses bányabérlőnek érdekében szintén kiegészíteni kívánja, mi ellen a mi szempontunkból kifogás nem emelhető.

A 412. §. szerint „a volt erdélyi részekben, a volt katonai határőrvidéken és Horvát-Szlavonország területén a jelen törvény hatályba lépte előtt ásványszénre adományozott bányatelkek után a földtulajdonost nem illeti termelési jutalék. Ugyanez áll a törvény hatálybaléptekor fennálló zártkutatómányokra, az ezek helyébe lépő kizárólagos kutatásokra (414. §. első bekezdés) és az ily zártkutatómány vagy kizárólagos kutatás alapján engedélyezett bányatelkekre is. A jelen törvény értelmében ásványszénre vonatkozóan átalakított kizárólagos kutatások alapján szerzett bányatelkek után a termelési jutaléknak helye van.“

A Baross-féle határozati javaslat X. tétele szerint: „Különös sulyt helyez az egyesület arra, hogy a 412. §. 1. és 3. bekezdéseinek intézkedései törvényerőre emelkedjenek.

Ezt a nézetet mi is magunkévá tehetjük s e szakaszhoz feltétlenül ragaszkodnunk kell.

A 420. §. szerint a régi törvények szerint alakult bányatársaságokra a közös bányatulajdonra vonatkozó szabályok alkalmazandók.

Elkerülte figyelmemet a határozati javaslat VIII. tétele, amelyhez az erdőbirtokos szempontjából hozzájárulhatunk.

A határozati javaslat kérdéses része így szól:

Ha a bányatulajdonos a földtulajdonossal szemben bizonyos fix ideig fizetendő kártalanítási összegre kötelezte magát, ha ez időn belül saját hibájából vesztené el a bányatulajdont, a hátralékos összeget a földtulajdonos birói uton követelhesse.

Továbbá nemcsak a gazdák kívánják, hanem a Balkay-Gálócsy-féle javaslat szerint kiegészítendő lenne ez a szakasz a következőképpen: Azokon a területeken, melyeken az 1871. évi LIII. t.-cz. 84. §-ához képest a földesurat illeték meg az ásvány-szénre vonatkozó jogok, a termelési jutalék a volt földesurat illeti.

*

Ezekben kívántam a bányatörvény-javaslatot ismertetni s az erdészeti szempontból arra vonatkozó módosításokat előadni. Kitűnik azokból, hogy a bányatörvény-javaslat 1903. évi tervezete — amint ezt a pécsvidéki bányászegyesületi osztály véleménye is megállapítja — főképpen a kisajátítási és vízjogi kérdésekben a bányászati érdekek tulságos előtérbe állításával tuzott álláspontot foglal el és e kérdésekben különösen az erdészeti érdekeket ugyszólván teljesen figyelmen kívül hagyja. Óhajtanám éppen emiatt, hogy e fontos tárgyhoz, különösen a bányavidékeken lakó szaktársaink közül mások is hozzászóljanak, mert nem tartom kizártnak annak lehetőségét, hogy esetleg még egyéb erdészeti érdekek megvédése céljából az általam javasolt módosításokon kívül esetleg még más módosítás is szükséges volna.

Nem zárhatom be azonban értekezésemet anélkül, hogy ne fejezzem ki csodálkozásomat afölött, hogy a tervezett törvényjavaslatban nem találok semmiféle intézkedést a vasércz kivitelének meggátlására. Pedig évekkal előbb olvasható volt a lapokban, hogy a felvidékről, ha jól emlékszem Gölniczbánya környékéről a vasérczet külföldre szállítják és olvasztják ki.

A vasércz kivitelének megtiltása pedig nézetem szerint nemzetgazdasági szempontból felette fontos érdeket képvisel, mert a vasércznek kivitele és külföldön végzendő kiolvasztása által nemcsak számos hazai kohómunkás, hanem a vaskohászathoz feltétlenül szükséges faszén előállításánál foglalkozó erdei munkások (tüzifavágó, szénégető) megfelelő keresettől esnek el. Most pedig, amidőn a folyton nagyobbodó kivándorlás nemcsak törvényhozásunkat, hanem egész társadalmunkat preventív intézkedések megtételével foglalkoztatja, minden utat és módot meg kell ragadnunk a tekintetben, hogy hazai munkásságunkat kellő foglalkoztatáshoz s ennek folytán megfelelő keresethez juttassuk.

Az alsóbbrendű vasutakról szóló törvénytervezet tárgyalásáról.

Az alsóbbrendű vasutakról szóló törvénytervezetet, amelyben tudvalevőleg az Országos Erdészeti Egyesületnek 8 év előtt hangoztatott kívánságai messzemenő mértékben figyelemben részesültek, mult hó 28. és 29-én tárgyalta a kereskedelemügyi minisztériumban tartott értekezlet, amelyen a földmivelésügyi minisztert Martian Livius m. k. erdőmester, az Országos Erdészeti Egyesületet Bund Károly egyesületi titkár képviselte. Utóbbi a sajáthasználatu vasutakról szóló fejezetnél szólalt fel, kiemelve, hogy erdőgazdaságunknak eminens érdeke, hogy a közforgalmi eszközök minél sűrűbben hálózják be az országot; éppen ezért az Országos Erdészeti Egyesület rokonszenvesen fogadta a szóban forgó törvénytervezetet, melytől remélheti, hogy oly újabb helyi-érdekű és gazdasági vasutak létesítését fogja előmozdítani, amelyek azokba a félreeső mellékvölgyekbe is belenyulnak, amelyek az erdőgazdaság tevékenységének szinterei.

Legközvetlenebbül azonban az erdőgazdaság a sajáthasználatu vasutak kérdésében van érdekelve, amelyeknek engedélyezése, területük biztosítása stb. tekintetében ingadozó, zavaros és fölösen körülményes volt az eddigi gyakorlat. Ez indította az Országos